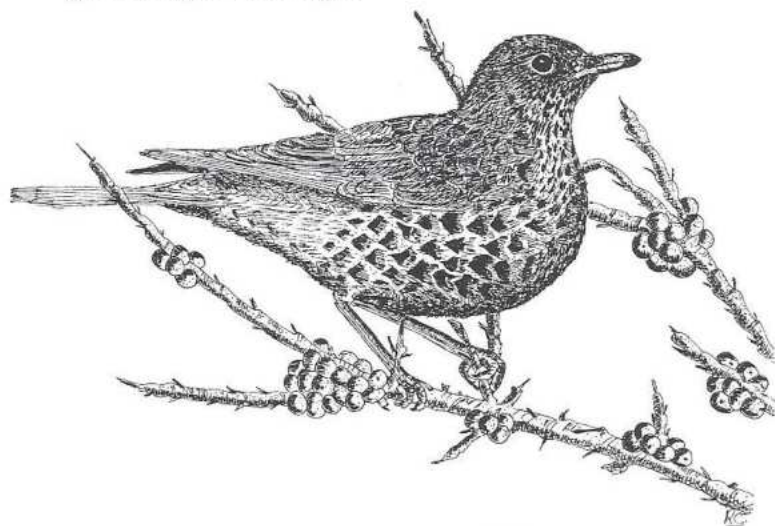

De Kramsvogel

RUID CUPERUS

Wie onder ons kent niet de kramsvogel, die in de winterperiode zo karakteristiek is voor de Nederlandse duinen? In duizendtallen bevolken ze - luid "tjak"kend - ons land, als de temperatuur in noordelijker streken zó laag is geworden dat ze hun heil in milder streken als de onze zoeken. De meeste van hen zijn in die tijd op doortrek, terwijl ook een groot aantal in Nederland blijft tot ver in het voorjaar. De kramsvogel is in Nederland een "gedeeltelijke" trekvogel.

Tot in de jaren 70 was de Kramsvogel een algemene wintergast en toevallige broedvogel in ons land. Vanaf die periode nam het aantal broedparen in ons land toe en is sprake geweest van een gestage uitbreiding van het Nederlandse broedgebied in westelijke richting: de jonge, Hollandse populatie werd hierbij gevoed door populaties vanuit België en West-Duitsland, en zorgde voor de uitbreiding van de Kramsvogel naar andere delen van ons land. In de duinen echter komt de Kramsvogel tot op dit moment (nog) niet of slechts sporadisch tot broeden. Tot hoever het broedgebied van de Kramsvogel zich in de toekomst zal uitbreiden in de richting van de duinen, is niet goed in te schatten.

De bekendheid van de Kramsvogel in Nederland is vooral te danken aan zijn massale aanwezigheid in het winterhalfjaar. Vanaf oktober neemt het aantal wintergasten (afkomstig uit m.n. Scandinavië en West-Rusland) sterk toe in met name de Nederlandse duinen. Enerzijds gebeurt dit vanwege de - door het smalle duin veroorzaakte - stuwings van de trek, anderzijds vormen de duinen en binnenduinen één van de rijkste voedselgebieden van Nederland.

Vrijwel tegelijk met de broedpogingen in Nederland zijn de aankomsttijden van de (door)trekken Kramsvogels vanaf de 70-er jaren sterk vervroegd van de herfst naar de nazomer. Waarschijnlijk is met de westwaarts gerichte Europese uitbreiding van de vogel Nederland eerder onder het bereik van de trekkende Kramsvogels gekomen. Daarnaast is ook het tijdstip waarop ze Nederland

weer verlaten sterk vertraagd.

In de maanden november en december worden pieken bereikt in fouragerende en doortrekkende exemplaren: in heel Berkheide worden gedurende deze periode tijdens tellingen regelmatig zo'n 2-3000 Kramsvogels geteld. Er zijn sterke aanwijzingen dat de richting van de Kramsvogeltrek wordt bepaald door het voedselaanbod op de korte termijn en dat de vogels zodoende pas gaan trekken bij voedselgebrek en/of slecht weer. Dit in tegenstelling tot onze "echte" trekvogels, die een duidelijk vertrekpunt en aankomstpunt hebben.

Het aantal Kramsvogels in Berkheide is direct afhankelijk gebleken van de hoeveelheid bessen van de duindoorn (en meidoorn), die een belangrijke voedselbron vormen. Dit geldt ook voor koperwieken, die graag en in grote aantallen in gezelschap van Kramsvogels voorkomen.

Eind februari zijn de meeste Kramsvogels alweer vertrokken, maar zelfs tot aan juni zijn zo af en toe nog doortrekkende individuen in het duin waar te nemen.

Het in Nederland overwinteren is voor de Kramsvogels redelijk veilig: ze zijn beschermd tegen de jacht via de Vogelwet. Dit in tegenstelling tot veel zuidelijker gelegen landen, waar het vangen en schieten van trekvogels geen zeldzaamheid is. Eén illustratie hiervan: in het jachtseizoen 1974-1975 werden in Frankrijk meer dan 25.3 miljoen Kramsvogels geschoten! En de jacht duurt daar nog hevig voort.

Literatuur

1. OMMERING, G. VAN & T.J. VERSTRAEL (1987). Vogels van Berkheide; 10 jaar vogelpopulatie-onderzoek in het duingebied Berkheide. Werkgroep Berkheide & Stichting Publikatiefonds Duinen, Leiden.
2. OMMERING, G. VAN, M.M.V. B.J.M. TER HAAR (1989). Vogelpopulatie-onderzoek Berkheide; jaarverslag 1988. Werkgroep Berkheide, Leiden.
3. SOVON (1987). Atlas van de Nederlandse Vogels. Beek-Ubbergen.
4. TAAPKEN, J. & D.A.C. VAN DEN HOORN. Trekvogels; hun mysterieuze en ongewisse reis over de continenten. Inmerc BV, Wormerveer.
5. TEIXEIRA, R.M. (1979). Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten i.s.m. Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland. De Lange bv, Deventer.
6. VOGELWERKGROEP AVIFAUNA WEST-NEDERLAND (1981). Randstad en Broedvogels, Tilburg.